

Week 35 till week 40

Final Test

Lesson 1 Lesson 2 Lesson 3 Lesson 4 Lesson 5 Lesson 6 Lesson 7 Lesson 8 Lesson 9 Lesson 10 Lesson 11 Lesson 12 Lesson 13

ONTWERP EEN PLAN VOOR FORMATIEF HANDELEN

Clarifying expectations with students:

- What do you know already?
- What is needed to reach the learning objectives?
- Jointly formulate criteria for success and display them online.

Checkpoint 1
Decision: What feedback can I provide my students with concerning objective 1?

Data collection
Checkpoint 1 LO 1:
Students have speed dates and give peer feedback.
Teacher checks learning with two central questions after the speed dates and gathers written peer feedback
Provide feedback and feedforward

Checkpoint 2
Decision: What is needed for repetition concerning objectives 1 and 2?

Data collection
Checkpoint 2 LO 1 + LO 2:
Mini whiteboards/online assignments
Provide feedback and feedforward

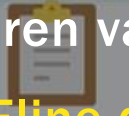

Informed follow-up/
Decision: How can I best differentiate?

Extended instruction per criteria for success
LO 1 + LO 2:
Informed follow-up/room for improvement for students
LO 1 + LO 2:
Repetitive assignments

Checkpoint 3
Decision: How can I best differentiate?

Data collection
Checkpoint 3 LO 3:
A decision wheel: Divide subjects for conversation based on the criteria for success (expert groups)
Objectives/criteria for success check

Informed follow-up/
Decision: What feedback and feedforward can I give?

SI: Extended instruction or Prognosis
Informed follow-up/room for improvement for students LO 3:
SI: Repetitive assignments

Checkpoint 4
Decision: What feedback and feedforward can I give?

Data collection
Checkpoint 4 LO 1 + LO 2 + LO 3
Rehearsal test on paper
Written feedback and feedforward afterwards

Informed follow-up/
Decision: What feedback and feedforward can I give?

SI: Extended instruction or Prognosis
Informed follow-up/room for improvement for students LO 1 + LO 2 + LO 3:
Check model per assignment
Assignments for each grammar subject. Students make the part where there is still opportunity for improvement

Criteria for success 1:

- Students can introduce themselves with their name, age and where they are from.
- Students can spell their names.
- Students can say what their hobbies are.
- Students can name all numbers from 0 to 20.
- Students can name personal pronouns.

Learning objective 1:
The students can introduce themselves

Learning objective 2:
The students can introduce family members.

Criteria for success 2:

- Students can introduce family members with their names, ages and where they come from.
- Students can spell the name of their family members.
- Students can address an address in a proper way.
- Students can say what their hobbies their family members have.
- Students can name all numbers from to 100.
- Students can use regular verbs in the present tense.

Workshop 7 juni 2024

Festival Leren van Toetsen

Eline den Tuinder Eline.denTuinder@han.nl

Janneke van der Steen Janneke.vandersteen@han.nl

Onderzoeksteam Kwaliteiten van Leraren

Academie Educatie - HAN

Janneke van der Steen

Jeroen van der Linden

Martijn Peters

Roel Grol

Marjoleine Dobbelaer

Helma Oolbekkink-Marchand

Tamara van Schilt-Mol

Carlos van Kan

Harry Stokhof

Linda Jakobs

Eline den Tuinder

Jan Martens

Marion van de Wijdeven

Kyle van den Langenberg

Edwin Buijs

Katrijn Opstoel

Fedor de Beer

Elvira Folmer

Maaïke Nap

Iedere foto linkt naar het mailadres van de betreffende collega!

WIE ZIJN JULLIE?

Leraar/docent

(Beleids)adviseur

Onderzoeker

Anders

WIE ZIJN JULLIE?

Heel veel

Een beetje

(Nog) Niet veel

Formatief
handelen???

FORMATIEF HANDELEN

Alle activiteiten die studenten en docenten uitvoeren om in kaart te brengen waar studenten staan in hun leerproces, om dit vervolgens te interpreteren en te gebruiken om beter onderbouwde beslissingen te nemen over vervolgstappen in onderwijs en leren.

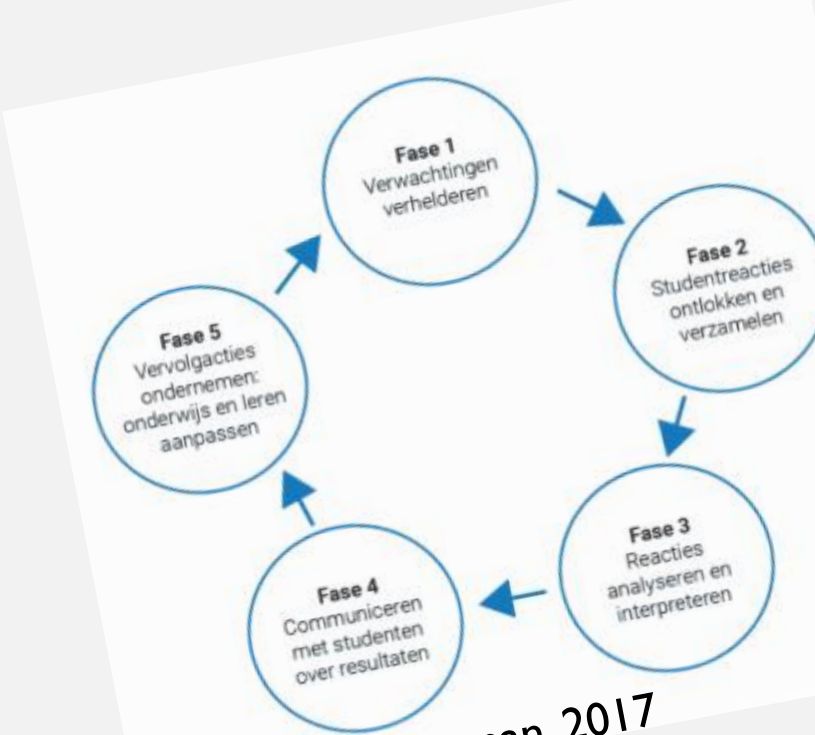
(Black & Wiliam, 2009)

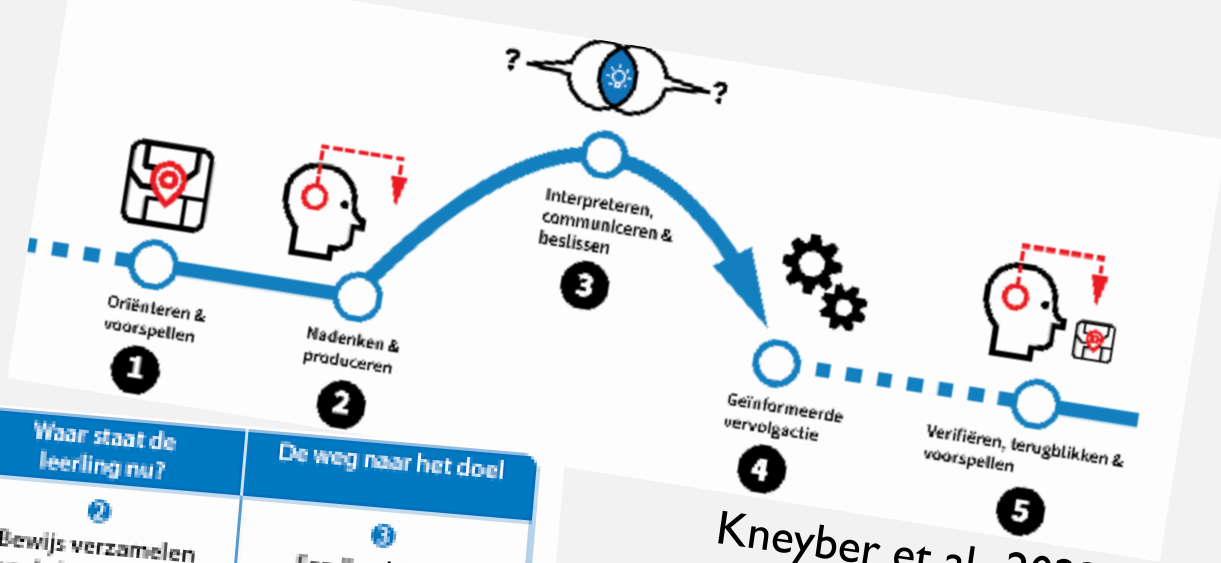
Onderwijs

Leren

VEEL VERSCHILLENDE MODELLEN VOOR FORMATIEF HANDELEN

Gulikers & Baartman, 2017
[Gulikers en Baartman, 2017
 https://formatievecyclus.nl/](https://formatievecyclus.nl/)

Kneyber et al., 2023
<https://toetsrevolutie.nl/bok/formatief-handelen-van-instrument-naar-ontwerp/>

	Waar gaat de leerling naartoe?	Waar staat de leerling nu?	De weg naar het doel
Leraar	1 Leerdoelen en succescriteria duidelijk maken, delen en begrijpen	2 Bewijs verzamelen van de leerresultaten	3 Feedback geven die het leerproces stimuleert
Klasgenoot		4 Leerlingen activeren als leerbron voor elkaar	
Leerling		5 Leerlingen stimuleren om eigenaar van hun leerproces te zijn	

Wiliam & Thompson, 2007

VIJF VRAGEN

1. Waar werken we naartoe?
2. Hoe en wanneer laat ik studenten weten waar we naartoe gaan?
3. Hoe weet ik tussentijds waar mijn studenten staan?
4. Hoe weten mijn studenten waar ze staan?
5. Hoe sluit ik aan bij waar mijn studenten staan?

VIJF VRAGEN VIJF INGREDIËNTEN

1. Waar werken we naartoe?	→	Leerdoelen en succescriteria
2. Hoe en wanneer laat ik studenten weten waar we naartoe gaan?	→	Verwachtingen verhelderen, aan de slag met kwaliteitsbesef
3. Hoe weet ik tussentijds waar mijn studenten staan?	→	Activiteiten die leren van studenten in kaart brengen (formatieve activiteiten)
4. Hoe weten mijn studenten waar ze staan?	→	Feedback, communicatie met studenten
5. Hoe sluit ik aan bij waar mijn studenten staan?	→	Geïnformeerde follow-up (onderwijs)

....EN EEN
COCKTAIL
PRIKKER

CONTEXT

RAAK-pro 'Formatief evalueren als brug tussen onderwijs en leren' 2019-2023

Context: voortgezet onderwijs

Hoe ontwerp je een plan voor formatief handelen dat ondersteunt bij het nemen van beter onderbouwde beslissingen over het vervolg in onderwijs en leren?

WAAROM EEN PLAN?

Leerdoelen overstijgen lessen dus formatief handelen zou ook voor meerdere lessen vormgegeven moeten worden³

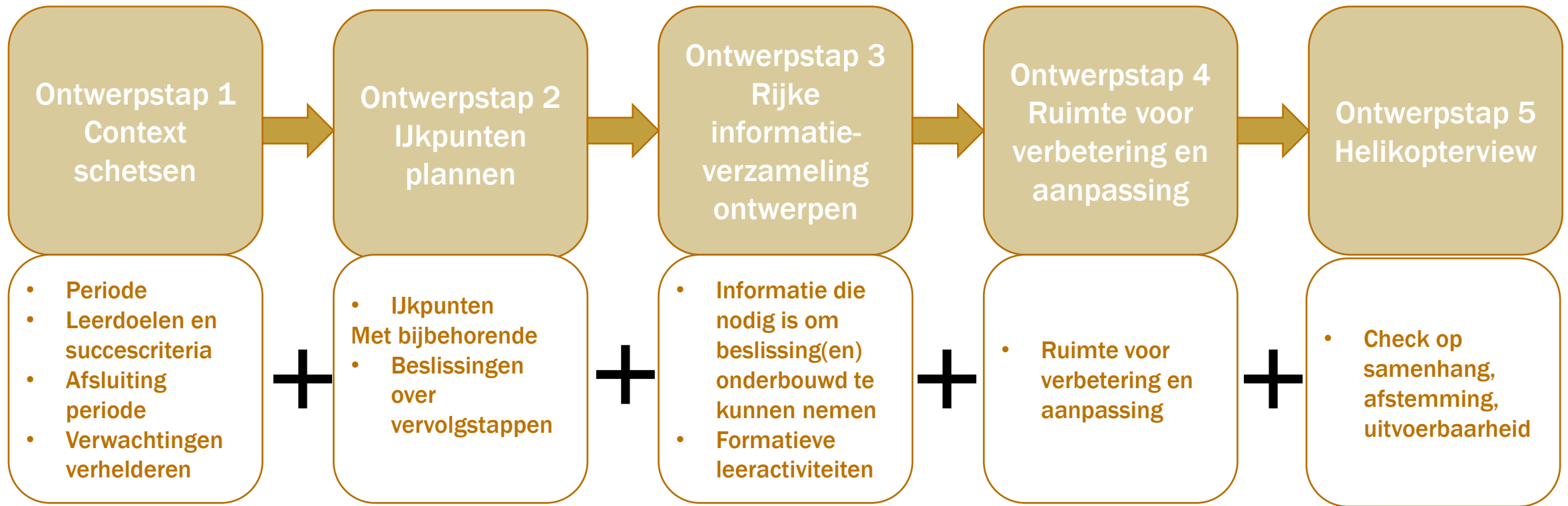
Cyclus wordt niet altijd rond gemaakt²

Focus op losse activiteiten of lessen -
Samenhang en overzicht ontbreekt³

Een plan kan helpen om samenhang te bewaken en alle onderdelen van formatief handelen een plek te geven over lessen heen³

Ontwerpstappen voor ontwerpen van een formatief programma⁴

Van der Steen, J., Van Schilt-Mol, T., Van der Vleuten, C., & Joosten-ten Brinke, D. (2023). Designing Formative Assessment That Improves Teaching and Learning: What Can Be Learned from the Design Stories of Experienced Teachers?. *Journal of Formative Design in learning*. <https://doi.org/10.1007/s41686-023-00080-w>.

Ontwerpstep 1

Context schetsen

- 1. Teken een tijdlijn van de lessen die je in de gekozen periode gaat geven.**
- 2. Op welke manier en in welke lessen wil je met leerlingen/studenten verwachtingen verhelderen/kwaliteitsbesef aanbrenge. Geef dat een plek op de tijdlijn.**
- 3. Neem de tijd om de leerdoelen en succescriteria goed te doorgronden. Beschrijf aan het einde van de tijdlijn, deze leerdoelen en hoe deze periode (summatief) wordt afgesloten (toets, opdracht, observatie etc. etc.).**

Week 35 t/m week 40

Les 1 → Les 2 Les 3 Les 4 Les 5 Les 6 Les 7 Les 8 Les 9 Les 10 Les 11 Les 12 → Les 13

Verwachtingen verhelderen:

- Wat weet je al?
- Wat is er nodig om de leerdoelen te behalen?
- Succes-criteria met elkaar opstellen en (online) meegeven.

Summatieve toets

Leerdoel 1:
De leerling kan zichzelf voorstellen in het Duits.

SC:
- De leerling kan in het Duits vertellen hoe hij heet, hoe oud hij is en waar hij vandaan komt.
- De leerling kan in het Duits zijn naam spellen.
- De leerling kan in het Duits vertellen wat zijn hobby's.
- De leerling kan de getallen van 0 t/m 20 in het Duits benoemen.
- De leerling kan de persoonlijke voornaamwoorden benoemen.

Leerdoel 2:
De leerling kan familieleden voorstellen in het Duits.

SC:
- Duits familie voorstellen: hoe ze heten, hoe oud ze zijn en waar ze vandaan komen.
- De leerling kan in het Duits de namen van familieleden spellen.
- De leerling kan volwassenen in het Duits aanspreken (Sie-vorm).
- De leerling kan in het Duits vertellen wat de hobby's van familieleden zijn.
- De leerling kan

Leerdoel 3:
De leerling kan een (telefoon)-gesprek met familie voeren.

SC:
- De leerling kan anderen groeten.
- De leerling kan afscheid nemen van anderen.
- De leerling kan om verheldering vragen als ze iets niet verstaan.

Ontwerpstep 2

IJkpunten plannen

- 1. Plan IJkpunten in de tijdlijn op de momenten dat je voor alle leerlingen/studenten in kaart wil brengen waar ze staan in hun leren.**
- 2. Beschrijf bij elk ijkpunt welke beslissing je op dat moment wil nemen over de vervolgstappen op basis van de informatie over het leren van leerlingen/studenten.**

Week 35 t/m week 40

Les 1 → Les 2 Les 3 Les 4 Les 5 Les 6 Les 7 Les 8 Les 9 Les 10 Les 11 Les 12 → Les 13

Verwachtingen verhelderen:
• Wat weet je al?
• Wat is er nodig om de leerdoelen te behalen?
• Succes-criteria met elkaar opstellen en (online) meegeven.

LD1: Welke feedforward kan ik leerlingen geven?

LD 1 + LD 2: Welke instructie is nog nodig ter herhaling?

LD3: Hoe kan ik het beste differentiëren?

LD 1+2+3: Welke feedback en feedforward kan ik nog geven?

Summatieve toets

Leerdoel 1: De leerling kan zichzelf voorstellen in het Duits.

SC:
- De leerling kan in het Duits vertellen hoe hij heet, hoe oud hij is en waar hij vandaan komt.
- De leerling kan in het Duits zijn naam spellen.
- De leerling kan in het Duits vertellen wat zijn hobby's.
- De leerling kan de getallen van 0 t/m 20 in het Duits benoemen.
- De leerling kan de persoonlijke voornaamwoorden benoemen.

Leerdoel 2: De leerling kan een familieleden voorstellen in het Duits.

SC:
- Duits familie voorstellen: hoe ze heten, hoe oud ze zijn en waar ze vandaan komen.
- De leerling kan in het Duits de namen van familieleden spellen.
- De leerling kan volwassenen in het Duits aanspreken (Sie-vorm).
- De leerling kan in het Duits vertellen wat de hobby's van familieleden zijn.
- De leerling kan

Leerdoel 3: De leerling kan een (telefoon)-gesprek met familie voeren.

SC:
- De leerling kan anderen groeten.
- De leerling kan afscheid nemen van anderen.
- De leerling kan om verheldering vragen als ze iets niet verstaan.

Ontwerpstep 3

Rijke informatieverzameling ontwerpen

- 1. Beschrijf bij elk ijkpunt op welke manier(en) je in kaart gaat brengen waar leerlingen/studenten staan in hun leren.**
 - welke informatie heb je nodig?
 - combineer meerdere bronnen
 - gebruik bestaande activiteiten
- 2. Beschrijf ook wanneer en hoe je met leerlingen/studenten over de uitkomsten zou willen communiceren.**

Week 35 t/m week 40

Les 1 → Les 2 Les 3 Les 4 Les 5 Les 6 Les 7 Les 8 Les 9 Les 10 Les 11 Les 12 → Les 13

Verwachtingen verhelderen:
• Wat weet je al?
• Wat is er nodig om de leerdoelen te behalen?
• Succescriteria met elkaar opstellen en (online) meegeven.

LD1: Welke feedback kan ik leerlingen geven?

LD 1:
Leerlingen laten speeddaten en vervolgens +/- 2 centrale vragen stellen om data te verzamelen.

Mondeling tips en tops geven, peerfeedback en dit laten opschrijven

LD 1 + LD 2:
Welke instructie is nog nodig ter herhaling?

LD 1+LD 2:
Wisbordjes/ online oefeningen bekijken

Mondeling feedback en feedforward geven

LD3: Hoe kan ik het beste differentiëren?

LD 3:
Wheeldecide: Onderwerpen van gesprek indelen op basis van succescriteria (expertgroepjes)

Doelen/succes criteria check

LD 1+2+3:
Welke feedback en feedforward kan ik nog geven?

LD 1+2+3
Proeftoets op papier.

Schriftelijke feedback en feedforward naderhand.

Summatieve toets

Leerdoel 1: De leerling kan zichzelf voorstellen in het Duits.
Leerdoel 2: De leerling kan familieleden voorstellen in het Duits.
Leerdoel 3: De leerling kan een (telefoon-)gesprek met familie voeren.

SC:
- De leerling kan in het Duits vertellen hoe hij heet, hoe oud hij is en waar hij vandaan komt.
- De leerling kan in het Duits zijn naam spellen.
- De leerling kan in het Duits vertellen wat zijn hobby's.
- De leerling kan de getallen van 0 t/m 20 in het Duits benoemen.
- De leerling kan de persoonlijke voornaamwoorden benoemen.

SC:
- Duits familie voorstellen: hoe ze heten, hoe oud ze zijn en waar ze vandaan komen.
- De leerling kan in het Duits de namen van familieleden spellen.
- De leerling kan volwassenen in het Duits aanspreken (Sie-vorm).
- De leerling kan in het Duits vertellen wat de hobby's van familieleden zijn.
- De leerling kan

SC:
- De leerling kan anderen groeten.
- De leerling kan afscheid nemen van anderen.
- De leerling kan om verheldering vragen als ze iets niet verstaan.

Ontwerpstep 4

Creëer ruimte voor aanpassing en verbetering

- 1. Geef in de tijdlijn aan op welk moment elk ijkpunt een vervolg krijgt, plan hier ruimte en mogelijkheden voor in.**
 - **Wat gaan leerlingen doen met de feedback/feedforward die ze hebben gekregen?**
 - **Wat ga jij als docent/leraar doen met de informatie die je nu hebt over het leren van de leerlingen?**

Verwachtingen verhelderen:

- Wat weet je al?
- Wat is er nodig om de leerdoelen te behalen?
- Succescriteria met elkaar opstellen en (online) meegeven.

LD1: Welke feedforward kan ik leerlingen geven?

LD 1: Leerlingen laten speeddaten en vervolgens +/- 2 centrale vragen stellen om data te verzamelen.

Mondeling tips en tops geven, peerfeedback en dit laten opschrijven

LD 1 +LD 2: Welke instructie is nog nodig ter herhaling?

LD 1+LD 2: Wisbordjes/ online oefeningen bekijken

Mondeling feedback en feedforward geven

LD 1+LD2: Docent: Verlengde instructie per succescriteria

LD 1+LD2: Leerling: Herhalingsopdrachten verschillende leerdoelen

LD3: Hoe kan ik het beste differentiëren?

LD 3: Wheeldecide: Onderwerpen van gesprek indelen op basis van succescriteria (expertgroepjes)

LD 3: Docent: S1: Verlengde instructie S2: Verdieping aanbieden

LD 3: Leerling: S1: Herhalingsopdrachten verschillende leerdoelen S2: Verdiepingsopdrachten maken

S1: Leerlingen hebben toch extra instructie nodig

S2: Leerlingen kunnen door met het volgende leerdoel

LD 1+2+3: Welke feedback en feedforward kan ik nog geven?

LD 1+2+3 Proeftoets op papier.

Schriftelijke feedback en feedforward naderhand.

LD 1+2+3: Docent: Nakijkmodel per opdrachten

LD 1+2+3: Leerling: Opdrachten per grammatica-onderdeel. Leerling maakt onderdeel waar nog verbetering ligt.

Summatieve toets

Legenda:

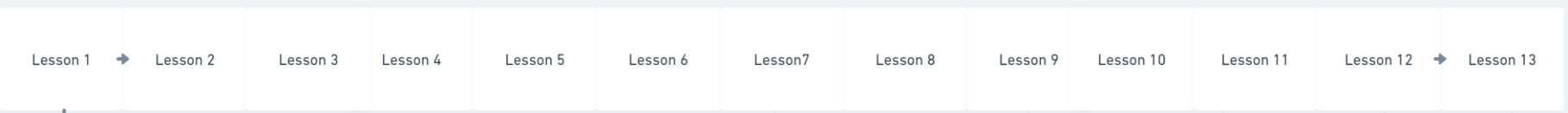
- Geel= verwachtingen verhelderen
- Roze: IJKpunten
- Groen= activiteiten
- Oranje=vervolg

Ontwerpstep 5

Neem een helikopterview

1. **Check het plan op samenhang, uitvoerbaarheid, compleetheid en overzicht aan de hand van:**
 - een checklist
 - reflectievragen

Week 35 till week 40

Clarifying expectations with students:
• What do you know already?
• What is needed to reach the learning objectives?
• Jointly formulate criteria for success and display them online.

Checkpoint 1
LO 1 -Decision: What feedforward can I provide my students with concerning objective 1?

Data collection
Checkpoint 1 LO 1: Students have speeddates and give peerfeedback.
Teacher checks learning with two central questions after the speeddates and gathers written peerfeedback
Provide feedback and feedforward

Checkpoint 2
LO 1 + LO 2 - Decision: What extra instruction is needed for repetition concerning objectives 1 and 2?

Data collection
Checkpoint 2 LO 1 + LO 2: Mini whiteboards/ online assignments
Provide feedback and feedforward

Informed follow-up/ room for adjustment for teacher
LO 1 + LO 2: Extended instruction per criteria for success for the students who need it

Informed follow-up/ room for improvement for students
LO 1 + LO 2: Repetitive assignments

Checkpoint 3
LO 3 - Decision: How can I best differentiate?

Data collection
Checkpoint 3 LO 3: A wheeldecide: Divide subjects for conversatie based on the criteria for success (expertgroups)
Objectives/criteria for success checklist

Informed follow-up/ room for adjustment for teacher
LO 3: S1: Extended instruction or S2: Provide enrichment

Informed follow-up/ room for improvement for students
LO 3: S1: Repetitive assignments S2: Enriching assignments

Checkpoint 4
LO 1 + LO 2 + LO 3 - Decision: What feedback and feedforward can I give?

Data collection
Checkpoint 4 LO 1 + LO 2 + LO 3 Rehearsal test on paper
Written feedback and feedforward afterwards

Informed follow-up/ room for adjustment for teacher
LO 1 + LO 2 + LO 3 : Checkmodel per assignment

Informed follow-up/ room for improvement for students
LO 1 + LO 2 + LO 3: Assignments for each grammarsubject. Students make the part where there is still opportunity for improvement

Final Test

Learning objective 1: The students can introduce themselves

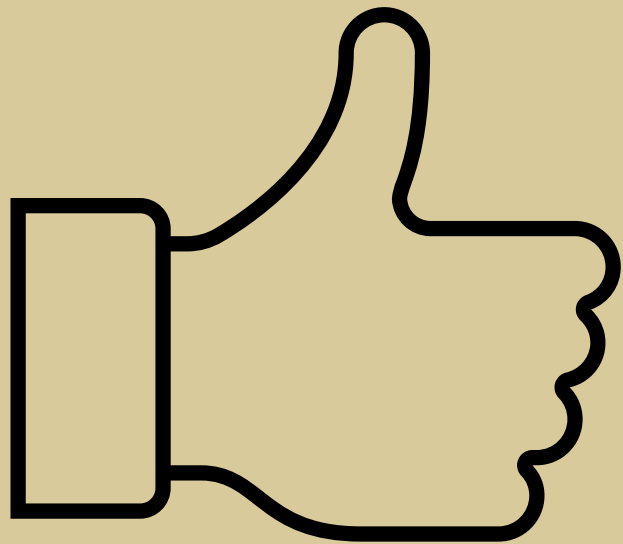
Criteria for succes 1:
- Students can introduce themselves with their name, age and where they are from.
- Students can spell their names.
- Students can say what their hobby's are.
- Students can name all numbers from 0 to 20.
- Students can name personal pronouns.

Learning objective 2: The students can introduce family members.

Criteria for succes 2
- Students can introduce family members with their names, ages and where they come from.
- Students can spell the names of their family members.
- Students can address an adult in a proper way.
- Students can say what hobby's their family members have.
- Students can name all numbers from 0 to 100
- Students can use regular verbs in the present tense.

Learning objective 3: The students can have a conversation (over the phone) with a family member.

Criteria for succes 3
- Students can greet someone.
- Students can say goodbye to someone.
- Students can ask for clarification when they did not hear what someone said.

KLAAR!

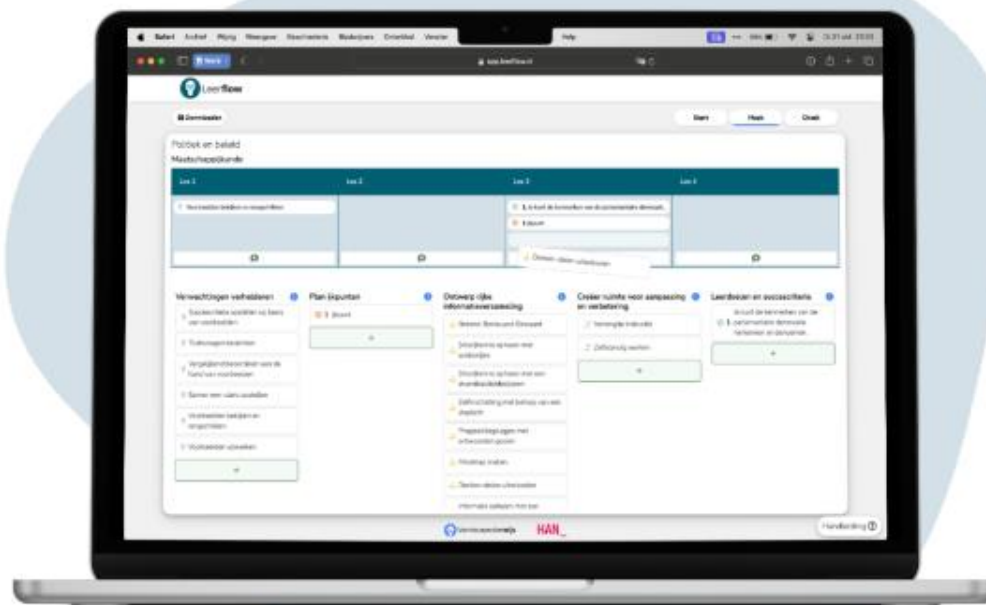
AAN DE SLAG: HANDLEIDING LEERFLOW PAPIER

<https://leerflow.nl/>

Ontwerp een plan voor formatief handelen

Leerflow is een ontwerptool voor het ontwerpen van een plan voor formatief handelen. De tool neemt je stapsgewijs mee in vijf ontwerpstappen om zo tot een plan van samenhangende activiteiten te komen die de basis vormen voor jouw formatief handelen.

TERUGBLIK

BRONNEN

- 1 Black, P., & Wiliam, D. (2009). Developing the theory of formative assessment. *Educational Assessment, Evaluation and Accountability*, 21(1), 5–31. <https://doi.org/10.1007/s11092-008-9068-5>
- 2 Veugen, M. J., Gulikers, J. T. M., & Den Brok, P. (2021). We agree on what we see: Teacher and student perceptions of formative assessment practice. *Studies in Educational Evaluation*, 70, 101027. <https://doi.org/10.1016/j.stueduc.2021.101027>
- 3 Van der Steen, J., Van Schilt-Mol, T., Van der Vleuten, C., & Joosten-ten Brinke, D. (2022). Supporting teachers in improving formative decision-making: Design principles for formative assessment plans. *Frontiers in Education*, 7, 925352. <https://doi.org/10.3389/feduc.2022.925352>
- 4 Van der Steen, J., Van Schilt-Mol, T., Van der Vleuten, C., & Joosten-ten Brinke, D. (2023). Designing Formative Assessment That Improves Teaching and Learning: What Can Be Learned from the Design Stories of Experienced Teachers?. *Journal of Formative Design in learning*. <https://doi.org/10.1007/s41686-023-00080-w>

BRONNEN

Dia 7:

- Gulikers, J. & Baartman, L. (2017). Doelgerichtprofessionaliseren. *Formatief toetsen met effect! Wat Doet de docent in de klas?* Den Haag: NRO
- Kneyber, R., Sluijsmans, D., Devid, V., Wilde Lopez, B. (2022). *Formatief handelen: van instrument naar ontwerp*. Phronese, Culemborg
- Wiliam, D., and Thompson, M. (2007). Integrating Assessment with Learning: What Will It Take to Make It Work?. In C. A Dwyer (Reds.), *The Future of Assessment*, (pp. 53-82). NJ: Erlbaum